

Kancelaria Radcy Prawnego FORTUNA

redaktor naczelny:

radca prawny Andrzej Fortuna

redakcja:

Kancelaria Radcy Prawnego FORTUNA

ul. Zawiszy Czarnego 6/1

80-433 Gdańsk

Nr wpisu do rejestru dzienników i czasopism: L.P. 1797

wydawca:

Andrzej Fortuna prowadzący

działalność gospodarczą pod nazwą

Kancelaria Radcy Prawnego FORTUNA

ul. Zawiszy Czarnego 6/1

80-433 Gdańsk

Biuletyn z 18.06.2018 r.

I. ZMIANY W REGULACJACH

MECHANIZM PODZIELONEJ PŁATNOŚCI

Z dniem 1 lipca 2018 r. zaczną obowiązywać przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 62) wprowadzające tzw. split payment, czyli mechanizm podzielonej płatności podatku VAT. Nowelizacja jest wynikiem dążenia do uszczelnienia systemu VAT.

Zmiana polega na umożliwieniu nabywcy towarów lub usług uiszczenia podzielonej zapłaty za wystawioną fakturę – w kwocie netto na dotychczasowy rachunek sprzedającego oraz w kwocie odpowiadającej wysokości podatku VAT – na specjalne konto VAT. W tym celu do dnia wejścia w życie ustawy banki oraz SKOK-i mają obowiązek utworzyć osobne rachunki VAT przy każdym prowadzonym rachunku rozliczeniowym. Środki znajdujące się na rachunku VAT będą wprawdzie należały do podatnika, jednak zostanie znacznie ograniczona możliwość rozporządzania tymi środkami - praktycznie tylko do uiszczania zapłaty podatku VAT. Przeniesienie środków z rachunku VAT na zwykły rachunek przedsiębiorcy będzie wymagało wydania stosownego postanowienia przez naczelnika urzędu skarbowego.

Wybór mechanizmu podzielonej płatności na chwilę obecną będzie dobrowolny i decyzja w tym zakresie będzie należała do nabywcy towarów lub usług. Mechanizm może mieć

zastosowanie tylko przy płatnościach w obrocie profesjonalnym (nie dotyczy konsumentów) oraz przy dokonywaniu zapłaty w polskiej walucie.

Nowelizacja rozszerza również katalog przypadków, w których można uzyskać zwrot podatku VAT w szybszym 25-dniowym terminie – taka możliwość wystąpi w sytuacji, gdy składając deklaracją podatkową podatnik złoży wniosek o zwrot podatku na swój rachunek VAT.

STAN WYŻSZEJ KONIECZNOŚCI USPRAWIEDLIWIA PRZEKROCZENIE PRĘDKOŚCI

W dniu 22 czerwca 2018 r. wejdą w życie przepisy ustawy z dnia 12 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy o kierujących pojazdami (Dz. U. z 2018 r., poz. 1099). Nowelizacja wprowadza wyjątki, w których nie dochodzi do zatrzymania prawa jazdy.

Zgodnie z art. 135 ust. 1 pkt 1a ustawy Prawo o ruchu drogowym, policjant ma obowiązek zatrzymać prawo jazdy w przypadku ujawnienia czynu polegającego na kierowaniu pojazdem z prędkością przekraczającą dopuszczalną o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym lub przewożeniu osób w liczbie przekraczającej liczbę dopuszczalnych miejsc w danym pojeździe. Analogiczne przepisy zawarte są w ustawie o kierujących pojazdami (art. 102 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy).

Nowelizacja przewiduje odstępstwo od ww. przepisów, jeżeli kierujący pojazdem dopuścił się naruszenia, działając w celu uchylenia bezpośredniego niebezpieczeństwa grożącego dobru chronionemu prawem, jeżeli niebezpieczeństwa tego nie można było uniknąć inaczej, a poświęcone dobro w postaci bezpieczeństwa na drodze przedstawiało wartość niższą od dobra ratowanego.

Wprowadzone zmiany są rezultatem wyroku Trybunału Konstytucyjnego, który w dniu 11 października 2016 r. orzekł, że przepisy ustawy w zakresie, w jakim nie przewidują sytuacji usprawiedliwiających - ze względu na stan wyższej konieczności - kierowanie pojazdem z przekroczeniem dopuszczalnej prędkości o więcej niż 50 km/h na obszarze zabudowanym, są niezgodne z art. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji.

II. ORZECZNICTWO

SŁUŻEBNOŚĆ PRZESYŁU NIE MOŻE POWSTAĆ Z MOCY PRAWA

Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2018 r., sygn. III CSK 50/17

Przytoczoną uchwałą Sąd Najwyższy zanegował słusność dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego w przedmiocie powstawania z mocy prawa służebności przesyłu na gruntach Skarbu Państwa. W kilku orzeczeniach wydanych od 2016 r. Sąd Najwyższy orzekł, że gdy urządzenia przesyłowe zostały posadowione na gruntach Skarbu Państwa, to w momencie uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych, które dotychczas zarządzały urządzeniami przesyłowymi, a wraz z uwłaszczeniem stawały się ich właścicielami – na tych gruntach Skarbu Państwa powstawała z mocy ustawy służebność gruntowa uprawniająca przedsiębiorstwa przesyłowe do korzystania z nieruchomości w celu eksploatacji nabytych urządzeń.

Natomiast rozpoznając sprawę w poszerzonym składzie 7 sędziów, Sąd Najwyższy wycofał się z dotychczasowej wykładni. Orzekł, że ta wykładnia była wynikiem zbyt daleko idącej interpretacji przepisów. Sąd Najwyższy podkreślił, że służebność gruntowa jest prawem, który ze swej istoty ogranicza uprawnienia właściciela nieruchomości. Powstanie służebności przesyłu musi mieć zatem swoją wyraźną podstawę w przepisach prawa, a poza szczególnym przypadkiem nabycia służebności w drodze zasiedzenia, przepisy prawa nie przewidują możliwości automatycznego powstania służebności.

SZEROKOŚĆ PASA SŁUŻEBNOŚCI PRZESYŁU

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 118/17

Przedmiotowa sprawa dotyczyła wniosku przedsiębiorstwa energetycznego o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości, na której posadowione były urządzenia przesyłowe tego przedsiębiorcy. Sąd Okręgowy rozpoznając apelację przedsiębiorstwa przesyłowego powziął wątpliwości, w jaki sposób ustalić szerokość pasa służebności – czy sąd powinien brać

Czerwiec 2018

pod uwagę obszar nieruchomości niezbędny do eksploatacji urządzeń, czy pas służebności powinien obejmować cały obszar ochronny sieci wskazany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Sąd Okręgowy zadał również pytanie o to, czy przy ustalaniu wynagrodzenia za ustanowienie służebności, sąd powinien brać pod uwagę ograniczenia w możliwości korzystania przez właściciela z nieruchomości wynikające z ustanowienia pasa ochronnego (m. in. zakaz zabudowy nieruchomości).

Sąd Najwyższy wprawdzie odmówił wydania uchwały w tej sprawie, jednak w ustnych motywach rozstrzygnięcia wyjaśnił, że wynika to z tego, iż problem zakresu prawa służebności przesyłu został już dostatecznie rozstrzygnięty w orzecznictwie. Sąd Najwyższy podkreślił, że rozpoznając sprawy dotyczących linii elektroenergetycznych można posiłkować się orzecznictwem wydanym w sprawach sieci gazowych, istota prawa służebności jest w obu przypadkach taka sama. Z kolei zgodnie z tym orzecznictwem pas służebności to obszar niezbędny dla wykonywania uprawnień wynikających z treści ustanowionej służebności i nie można go utożsamiać z pasem ochronnym ustanowionym na gruncie innych przepisów.

Odnosząc się do drugiego z pytań Sądu Okręgowego, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przy ustalaniu wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, sądy mają obowiązek brać pod uwagę wszelkie okoliczności danej sprawy. Sąd Najwyższy nie wykluczył tym samym, że do takich okoliczności wpływających na wysokość wynagrodzenia mogą należeć ograniczenia w prawie własności wynikające z ustanowienia stref ochronnych.

PRZEKROCZENIE PRZEZ UBEZPIECZYCIELA TERMINU NA ODPOWIEDŹ NA REKLAMACJĘ NIE POZBAWIA PRAWA DO OBRONY PRZED SĄDEM

Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 113/17

Sprawa dotyczyła powództwa wniesionego przez poszkodowaną z tytułu wypadku komunikacyjnego przeciwko ubezpieczycielowi. Ubezpieczyciel kwestionował powództwo, jednak sąd pierwszej instancji uwzględnił roszczenie poszkodowanej wskazując, że ubezpieczyciel utracił prawo do odmowy zapłaty odszkodowania z uwagi na to, iż nie udzielił w terminie odpowiedzi na złożoną przez poszkodowaną reklamację.

Zgodnie z przepisami ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym, maksymalny termin, w jakim podmioty rynku finansowego mają obowiązek udzielenia odpowiedzi na otrzymaną reklamację, wynosi 60 dni. Przepis art. 8 tej ustawy w przypadku niedotrzymania wskazanego terminu, reklamację uważa się za rozpatrzoną zgodnie z wolą klienta. Sąd Okręgowy, rozpoznając apelację ubezpieczyciela, nabrał jednak wątpliwości, czy niedotrzymanie wskazanego terminu jest równoznaczne z brakiem możliwości podjęcia obrony przed niesłusznym żądaniem.

Sąd Najwyższy orzekł, że upływ terminu na udzielenie odpowiedzi na reklamację traktowany jest jako akceptacja zgłoszonego roszczenia, nie oznacza jednak bezwzględnej niemożliwości podjęcia obrony w procesie, jeżeli zgłoszone roszczenia są niezasadne.

Sankcją wynikającą z niedotrzymania terminu ustawowego jest natomiast przejście na podmiot rynku finansowego ciężaru udowodnienia, że roszczenie nie przysługuje. Sąd Najwyższy podkreślił, że pozbawienie instytucji finansowych możliwości obrony przed niesłusznym roszczeniem byłoby niezgodne z Konstytucją.

DAROWIZNA MAJĄCA FORMĘ POLECENIA NIE PODLEGA OPODATKOWANIU

KANCELARIA RADCY PRAWNEGO

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 czerwca 2018 r., sygn. II FSK 1525/16 i II FSK 1526/16

Rozstrzygnięcie zapadło w sprawie, w której podatniczka otrzymała od swoich rodziców darowiznę, jednak nie złożyła w terminie stosownej deklaracji, wobec czego co do zasady nie mogłaby skorzystać ze zwolnienia z opodatkowania. Podatniczka powołała się jednak na okoliczność, iż otrzymując darowiznę rodzice nakazali przeznaczyć ją na budowę domu, co podatniczka uczyniła.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn, podstawę opodatkowania stanowi wartość nabytych rzeczy i praw majątkowych po potrąceniu długów i ciężarów. Natomiast zgodnie z art. 7 ust. 2 tej ustawy - jeżeli obdarowany został obciążony obowiązkiem wykonania polecenia, wartość obciążenia z tego tytułu stanowi ciężar darowizny, a w przypadku polecenia - o ile zostało ono wykonane.

Organ podatkowy zanegował jednak możliwość uznania polecenia rodziców za ciężar darowizny wskazując, że aby doszło do zmniejszenia podstawy opodatkowania, polecenie darczyńcy musi zmniejszać majątek obdarowanego. Zdaniem organu podatkowego - za którym opowiedział się również Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu – podstawę opodatkowania zmniejszają jedynie polecenia dotyczące przekazania przedmiotu darowizny na rzecz osoby trzeciej.

Naczelny Sąd Administracyjny uwzględnił jednak skargę podatniczki. Orzekł, że nie ma podstaw, aby na gruncie prawa podatkowego nadawać poleceniu inne znaczenie, niż to, które wynika z przepisów prawa cywilnego. Tym samym orzekł, że aby doszło do zmniejszenia podstawy opodatkowania wystarczające jest spełnienie dwóch przesłanek – wydanie przez darczyńcę polecenia oraz wykonanie polecenia przed obdarowanym. Dla ustalenia podstawy opodatkowania okolicznością obojętną jest to, kto był adresatem polecenia.

WSPÓLNE OPODATKOWANIE Z MAŁŻONKIEM TYLKO W PRZYPADKU ZŁOŻENIA WNIOSKU W TERMINIE

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 marca 2018 r., sygn. II FSK 534/16

Sprawa dotyczyła małżonków, którzy w maju złożyli wspólną deklarację podatkową w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych, a następnie wniosek o przywrócenie terminu do złożenia takiego rozliczenia. Organ podatkowy oddalił wniosek o przywrócenie terminu i wezwał małżonków do złożenia korekty deklaracji poprzez dokonanie osobnego rozliczenia.

Sądy obu instancji nie uwzględniły skargi podatników. Naczelny Sąd Administracyjny orzekł, że wniosek o wspólne opodatkowanie jest oświadczeniem woli podatnika o skorzystaniu przez niego z określonego prawa podmiotowego. Niezłożenie wniosku w trybie i czasie określonym przepisami prawa powoduje, że podatnik z tego uprawnienia nie może korzystać, ponieważ złożenie wniosku po terminie nie wywołuje skutków materialnoprawnych.

Sąd przypomniał, że upływ terminów o charakterze materialnoprawnym, do jakich należy termin na złożenie oświadczenia o wspólnym opodatkowaniu, powoduje definitywne wygaśnięcie przysługującego prawa.

FISKUS MOŻE SKORZYSTAĆ ZE SKARGI PAULIAŃSKIEJ W CELU OCHRONY WIERZYTELNOŚCI PUBLICZNOPRAWNYCH

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2018 r., sygn. II CSK 640/17

W przedmiotowej sprawie naczelnik urzędu skarbowego wniósł pozew o uznanie za bezskuteczne w stosunku do Skarbu Państwa dokonanych przez podatnika czynności, które skutkowały brakiem możliwości wyegzekwowania od niego długów podatkowych. Zaskarżone zostały umowy darowizny oraz dożywocia.

Jak stanowi art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Sąd pierwszej instancji wprawdzie oddalił powództwo, jednak sąd drugiej instancji uwzględnił apelację naczelnika uznając, że wykazał spełnienie przesłanek ww. przepisu.

Od wydanego wyroku pozwany złożył skargę kasacyjną powołując się na nieważność postępowania. W ocenie pozwanego rozpoznawana sprawa nie miała charakteru sprawy cywilnej, bowiem dotyczyła podatków, zatem sąd cywilny nie był władny do jej rozpoznania w procesie.

Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wskazał, że określona w art. 527 § 1 k.c. skarga pauliańska to instytucja prawa cywilnego, jednak można zastosować także do wierzytelności publicznoprawnych, może być zatem merytorycznym środkiem ochrony takich wierzytelności.

BRAK WYMAGANYCH GŁOSÓW ZA UCHWAŁĄ WSPÓLNOTY MIESZKANIOWEJ NIE PODLEGA ZASKARŻENIU

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 stycznia 2018 r., sygn. I ACa 728/17

Powód zamontował klimatyzator w części wspólnej nieruchomości, nie dysponując jednak zgodą pozostałych członków wspólnoty mieszkaniowej. Uchwała o wyrażeniu zgody na montaż klimatyzatora nie uzyskała wymaganej większości głosów, więc powód zaskarżył tę uchwałę, domagając się jej uchylecia.

Sądy obu instancji odmówiły uwzględnienia żądania powoda orzekając, że umieszczanie na elewacji budynku takiego urządzenia jak klimatyzator jest zmianą przeznaczenia tej części nieruchomości wspólnej i wykracza poza zakres korzystania z nieruchomości wspólnej, co z kolei wymaga podjęcia przez wspólnotę uchwały określającej zasady korzystania z nieruchomości.

Sąd Apelacyjny orzekł również, że niezależnie od tego, iż wspólnota miała prawo odmówić wyrażenia zgody na montaż klimatyzatora, to powództwo podlega oddaleniu również z tego względu, że powodowi w ogóle nie przysługiwało prawo do szukania ochrony przed sądem, ponieważ nie istniała uchwała podlegająca zaskarżeniu. Skoro przedmiotem głosowania było wyrażenie zgody na działanie powoda, to brak wymaganych głosów oznacza, że taka uchwała nie została podjęta. Nie ma podstaw do twierdzeń, że odmowa podjęcia uchwały o wyrażeniu zgody staje się jednocześnie uchwałą o niewyrażeniu zgody.

DECYZJA O ZATRZYMANIU PRAWA JAZDY NIE WYMAGA ZATRZYMANIA DOKUMENTU PRAWA JAZDY

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 maja 2018 r., sygn. I OSK 2774/17

W związku z przekroczeniem prędkości o ponad 50 km/h w terenie zabudowanym, starosta wydał decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy kierującego pojazdem, który dopuścił się tego czynu. W trakcie kontroli Policja nie odebrała od kierującego dokumentu prawa jazdy, ponieważ kierujący oświadczył, że ten dokument wcześniej zgubił.

Kierujący zaskarżył decyzję o zatrzymaniu prawa jazdy argumentując, że uprawnienie starosty do wydania przedmiotowej decyzji powstaje dopiero w momencie złożenia przez Policję zawiadomienia o zatrzymaniu prawa jazdy za pokwitowaniem, a skoro do faktycznego zatrzymania prawa jazdy nie doszło, to starosta nie był uprawniony do wydania przedmiotowej decyzji.

Naczelny Sąd Administracyjny orzekł, że materialnymi przesłankami wydania przez starostę decyzji o zatrzymaniu prawa jazdy jest kierowanie pojazdem na obszarze zabudowanym oraz przekroczenie dopuszczalnej prędkości o więcej niż 50 km/h. Przekazanie przez Policję informacji o zatrzymaniu dokumentu prawa jazdy nie stanowi podstawy prawnej odebrania uprawnień, nie jest zatem przesłanką warunkującą możliwość wydania decyzji w tym przedmiocie.

Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił, że odmienna interpretacja prowadziłyby do premiowania osób kierujących pojazdami bez posiadania dokumentu prawa jazdy i zachęcałyby do takich praktyk, na co nie można się zgodzić.

